

Min demokratiska röst - en demokratipodd med nordiskt perspektiv

FÖRENINGEN
NORDEN

Avsnitt 1.

Min demokratiska röst

Vad vinner vi och vad behöver vi avstå?

TRANSKRIBERING

Li Skarin: Demokrati, alltså folkstyre, att vi alla ska få vara med och bestämma, utforma lagar och kunna påverka våra liv och samhällen. Det låter ju rätt självklart, men många gånger kanske vi tar demokratin alldeles för givet.

Loke Johansson: Ja, så kan det vara, och ibland kan det bli väldigt dumt.

Felicia Prucha: Ja, det tror jag verkligen att vi gör.

Li Skarin: Det här är Min demokratiska röst. En poddserie med mig Li Skarin och med...

Felicia Prucha: Mig, Felicia Prucha.

Loke Johansson: Och jag heter Loke Johansson.

Li Skarin: Härligt att ni är med mig. Loke, du skulle ju naturligtvis ha suttit här i studion tillsammans med mig och Felicia idag, men det gick inte riktigt som vi hade tänkt oss för att du och din familj drabbades tyvärr av covid. Istället så har vi löst det så att vi har kopplat upp oss via länk till dig.

Loke Johansson: Ja, precis.

Li Skarin: Tillsammans med dig som lyssnar våra eminenta ungdomar här i panelen Felicia och Loke och våra experter så ska vi i denna poddserien diskutera och borra djupare i olika typer av demokratifrågor och då med ett nordiskt perspektiv. För Min demokratiska röst är ett initiativ av Föreningen Norden och därför kommer vi ha ett särskilt fokus på de nordiska länderna. Bland många unga så sker det ju en förskjutning av de demokratiska samtalen från valstugor och partimöten till mer digitala plattformar som till exempel Facebook och TikTok. Men hur påverkas det demokratiska samtalet av det här? Vilka ämnen är viktigast för unga i dag och har demokratiska processer möjlighet att lösa vår tids största utmaningar i frågor som till exempel migration, klimathot och ett förändrat medielandskap? Detta och mycket, mycket mer kommer vi prata om i poddserien. Loke, har du tänkt någonting på varför det är färre och färre ungdomar som engagerar sig i olika politiska partier, men mer i enskilda frågor?

Loke Johansson: Jag kan tänka mig att många ungdomar väljer ett speciellt ämne inom kanske en speciell fråga som miljön då. Vi ska minska på bilkörning, åka mer kollektivt och så där, men inte riktigt gå in i ett parti som Miljöpartiet. Jag väljer hellre en speciell fråga.

Li Skarin: Man köper liksom inte helheten av ett helt politiskt partis hela program,

utan man vill välja att plocka russinen ur kakan. Vad tänker du Felicia?

Felicia Prucha: Jag, men jag håller med. Jag tror också att, som du säger, har mycket med sociala medier att göra. Kanske att vi får så himla mycket information hela tiden, så att det är nästan bra att specialisera sig på någonting så att man inte drunknar i allting och att vi får så himla mycket information. Vi vet mycket om saker, vi lär oss mycket om partierna i skolan och så vidare, vilket gör att som Loke säger att man kanske inte håller med om allting. Man vill inte köpa hela paketet, men då engagerar man sig i stället i det man tycker är bra på andra sätt i andra organisationer.

Li Skarin: Loke, har du engagerat dig i någon enskild fråga själv?

Loke Johansson: Ja, jag har engagerat mig i miljöfrågan, så här att minska avgaser, tänka på källsortering, tänka på miljön i stället för att gå emot den.

Li Skarin: Felicia, är något speciellt du brinner för?

Felicia Prucha: Jag har också varit engagerad i miljöfrågan, men också varit delaktig i lite frågor om demokrati och mänskliga rättigheter.

Li Skarin: Jag tänkte ni skulle få presentera er lite. Det är ju härligt att höra vilka sitter med den där härliga panelen för poddserien Min demokratiska röst. Felicia ska du börja?

Felicia Prucha: Jag heter Felicia Prucha och jag är en 18-årig tjej som är född och uppvuxen i Stockholm. Jag går gymnasiet här, andra året på samhällsvetenskapliga linjen.

Li Skarin: Och Loke, vem är du?

Loke Johansson: Jag heter Loke Johansson är en 17-årig pojke. Bor uppe i norra delen av landet i en kommun som heter Gällivare. Jag går andra året på bygg och anläggning på gymnasieskolan i Gällivare, Välkommaskolan. På fritiden så håller jag på med hästar och lite djur och natur.

Li Skarin: Utöver er mina bollplank så har vi också tre riktigt bra och taggade experter som kommer att hänga med oss i den här poddserien. Det är Sofia Näsström, Cecilia Arensmeier och Peter G Stadius.

Felicia Prucha: Woho!

Li Skarin: Eller hur? Loke, jag tänker när man säger expert. Vad tänker du? Vem får lov att kallas expert egentligen.

Loke Johansson: Jag ville säga nästan vem som helst kan kalla sig för expert.

Kanske inte riktigt om man har läst om ett speciellt ämne i fem minuter i så fall. Men de som har satt in sig i ämnet, läst mycket, skaffat mycket kunskap och kanske hållit på med ämnet i ett, två eller flera år. Det skulle jag kalla för expert.

Li Skarin: Vi vill höra vad experterna själva säger om den förklaringen. Jag tänkte också be er experter, kan ni presenterar er lite kort. Vilka är ni, vad gör ni och vilken är just er koppling till den här stora demokratifrågan?

Sofia Näsström: Jag heter Sofia Näsström och jag undervisar och forskar vid Uppsala universitet och en fråga som jag forskar mycket om är just demokrati.

Peter Stadius: Jag heter Peter Stadius, är historiker och professor i Nordenstudier vid Helsingfors universitet och har jobbat med Nordenfrågor och forskat i Nordens historia. Jag talar svenska som är mitt modersmål men jag talar också finska och jag rör mig mycket runt om i Norden, inte bara i Sverige utan också i Norge, Danmark och ibland på Island.

Cecilia Arensmeier: Cecilia Arensmeier heter jag är universitetslektor vid Örebro universitet, där jag framför allt undervisar på lärarutbildningen för blivande samhällskunskapslärare, och där jag forskar en del om ungdomars värderingar och kunskaper om demokrati och samhällsfrågor och om utbildningspolitik.

Li Skarin: Det här är alltså poddserien Min demokratiska röst, en poddserie i fem avsnitt som Föreningen Norden står bakom. Och i den här serien så kommer vi att få följa två unga nordbor som samtalar och diskuterar demokratins mekanismer, möjligheter och utmaningar. Och först av allt så ska vi faktiskt bege oss ut i vårt avlånga land och lyssna till en tanke kring demokrati som den här gången kommer från Arnes i Virserum.

Extern fråga: Hej, jag heter Arnes och är 17 år och pluggar på ekonomiprogrammet, och jag har en fråga kring hur vi säkerställer att alla i skolan kan delta på lika villkor. När undervisningen sker på distans eller fjärr så är det svårt för en del att våga fråga eller visa sin kunskap, och det kan också vara så att färre elever erbjuds inflytande i den digitala undervisningen, vilket de egentligen har lagstadgad rätt till. Är då fjärrundervisningen ett demokratiskt hinder? Och vad hade ni trott kan öka möjligheten att påverka undervisningen digitalt? Så det var mina frågor. Jag heter Arnes och går ekonomiprogrammet och bor i Virserum.

Li Skarin: Felicia och Loke, hur går era tankar när ni hör Arnes resonemang? Felicia, har du funderat något?

Felicia Prucha: Ja, men jag tror verkligen att det kan ge konsekvenser, framför allt på längre sikt när elever och folk i vår ålder i dag går miste om mycket kunskap och möjligheter som de kanske hade fått annars i samhället. Så jag tror absolut att man kommer behöva lägga in resurser för att fånga upp många unga personer efter den här krisen.

Li Skarin: Loke, vad tänker du?

Loke Johansson: Jag tänker lite samma sak som Felicia, att det kan bli lite missförstånd när man kör via länk på grund av att tekniken kanske strular så kanske någonting försvinner eller att man går miste om olika kunskaper.

Li Skarin: Jag tänker, Loke, du bor i en by som heter Skaulo och där sa du själv att ni har lite dålig täckning. Hur har det funkat för dig att vara med på distansundervisning nu?

Loke Johansson: Det har ju varit jäkligt jobbigt att hela tiden anpassa sig till att ha dåligt internet. Som tur är så har jag haft möjlighet att kunna sitta på skola och ha bättre uppkoppling.

Li Skarin: Så du har egentligen inte haft distansundervisning, alltså distansundervisning fast från skolbänken?

Loke Johansson: Ja, precis.

Li Skarin: Vad bakvänt, men ändå bra?

Loke Johansson: Ja, det är jättebra att det finns sådana möjligheter.

Li Skarin: Och på tal om det då höll jag på att säga. Vad är demokrati för dig, Loke?

Loke Johansson: Demokrati för mig är att alla ska få en chans att kunna bestämma och få sin röst hörd, även om man är liten eller stor. Alla ska känna att de kan påverka i samhället och att alla känner att de är lika delaktiga i samhället.

Li Skarin: Man kan ju ändå säga att på ett sätt så representerar du glesbygden nu i det här sammanhanget. Kan du känna att det är så i dag, känner du att du har samma möjligheter? Nu tog vi bara internet som ett exempel som kan strula. Men känner du överlag att du känner dig delaktig på samma villkor?

Loke Johansson: Ja, jag kan ju känna mig delaktig till en viss del. Nyheter ute i centrala Gällivare, där kan det komma två, tre dagar efter så att man bara, jaha, har det hänt. Så då har man liksom inte haft den här delaktigheten. Men det är som sagt 50/50 att man är delaktig och inte delaktig.

Li Skarin: Intressant. Felicia, vad är då motsatsen? Om vi har demokrati, men vad är odemokrati? Vad är ett samhälle som är odemokratiskt enligt din mening?

Felicia Prucha: Jag tänker då motsatsen mycket till det Loke sa, att det inte är folket som talar. Att det är oftast en person eller några personer som bestämmer över andra som inte ger alla samma rättigheter, inte ger alla samma möjligheter. Det tänker jag är väldigt odemokratiskt.

Li Skarin: En vardagsfråga då, eller med personlig fråga. Har ni själva deltagit i en demokratisk process någon gång och vilken var det? Om vi börjar med dig Felicia?

Felicia Prucha: Jag har deltagit i skolval, jag har också suttit med i elevråd där min klass och min skola får vara med och säga vad vi tycker. Det är en sorts demokrati.

Li Skarin: Absolut. Loke känner du igen någon vardagssituation då du har fått utöva demokratiska rättigheter?

Loke Johansson: Jag lever i en ganska stor familj, så att vi har ju lite demokrati hemma också. Vilka vill göra det och vilka gör det och sedan röstar vi fram svaret.

Li Skarin: Så ni barn har samma rösträtt och lika viktig röst i familjerrådet känner du?

Loke Johansson: Absolut.

Li Skarin: I den här poddserien, Min demokratiska röst så pratar vi ju om det nordiska perspektivet. Har ni tänkt om de nordiska länderna skiljer sig från övriga länder i världen när det gäller demokratifrågan? Nu är inte ni experterna, men har ni tänkt någonting på det, Felicia?

Felicia Prucha: Ja, en sak jag tänkte på när man tänker efter lite så är en större tillit till staten som det känns från mitt perspektiv som att de nordiska länderna har mycket. Folket litar på staten. Vi kan ha medier som public service till exempel för att vi litar på staten som faktiskt många, bara europeiska länder inte skulle kunna ha.

Li Skarin: Vi har ju faktiskt en Nordenexpert, Peter G Stadius. Han sitter på universitetet i Helsingfors och jobbar med de här frågorna dagligen, så jag tycker att vi ställer frågan till honom helt enkelt. Har de nordiska ländernas demokratier mer gemensamt med varandra än med demokratier i andra delar av världen? Vad säger du Peter?

Peter Stadius: På sätt och vis kan man faktiskt säga att det är just så att de nordiska länderna har någonting som gör dem lite annorlunda i frågan om demokrati. Historiskt sett så har det varit väldigt viktigt för samtliga nordiska länder att så stor del av befolkningen som möjligt får vara delaktig. När jag säger det så tänker jag på, vi har ju haft bönderna, självägande bönderna har traditionellt haft väldigt stora politiska rättigheter. I motsats till till exempel i övriga när vi talar om västerländsk demokrati. Om man tittar på den europeiska kontinenten så har vi ändå haft fler samhällen där adeln har betytt mera. I både Danmark och Sverige hade vi historiskt sett en riksdag där det fanns fyra stånd, inte bara då adeln och prästskapet och borgarna, utan också bönderna. Visst kan vi säga att Norden på sätt och vis har en speciell demokratisk tradition.

Li Skarin: Så man kan säga också att en demokrati tar lång tid att bygga och dess historia påverkar situationen i dag.

Peter Stadius: Det kan man säga. Samtidigt kan man också säga att, jag nämner Frankrike här, på sätt och vis har ju Frankrike varit exemplet för republikanism och jämlikhet och samtidigt när man går först på någonting så blev man till slut sist och kvinnorna fick rösträtt efter andra världskriget, var det nu 1948, om jag kommer rätt ihåg. Och här kan vi då fråga oss också att Norden, vi har varit bra på demokratin, men är det så att vi kanske slår oss för bröstet ser inte vad som händer på våra backor, till exempel och då tänker jag på att vi inte varit speciellt bra på att inkludera minoriteter, romer och om vi talar om samernas rättigheter. Där har man ganska traditionellt sett att alla ska gå in i en likadan modernitet och gå in i majoritetskulturen. Och här tror jag att vi måste lite vakna upp och återupptäcka våra demokratiska värderingar och jag tror att vi är kapabla till det.

Li Skarin: Undersökningar visar att unga i glesbygden upplever att de har långt till makten och inte lika stora möjligheter att påverka sina liv som de unga i de större städerna upplever att de har. Vet du om det här förhållandet bara gäller i Sverige eller även för de övriga nordiska länderna?

Peter Stadius: Det gäller nog också för Finland. Om det angår Norge, Danmark och Island kan jag inte säga, och det är ju allmänt känt att Norge har en väldigt utvecklad och hög prioritet i frågan om regional politik, men i Finland är situationen ganska samma som den som du beskriver för Sverige och min analys är nog den att vi talar om en stor koncentration av en slags andra urbaniseringsvåg.

Li Skarin: Loke, man kan väl säga på ett sätt att du representerar ju en minoritet utifrån att du kommer från en renskötande familj, ni är samer. Hur upplever du minoriteten samernas möjligheter i det stora Sverige?

Loke Johansson: Jag skulle säga att det har ju förbättrats. Det har verkligen förbättrats, men ännu i dag kan man, när vi pratar om renhållningen, att renarna ska ha det bra och att trafikanterna ska se upp mer för att det finns renar i området. Speciellt på vintern då de är nere i skogslandet. Och där kan det bli så att folk bara, dra dig tillbaka, du behöver inte finnas här, ta dina renar och dra ifrån om du vill ha dem säkra. Och då blir såhär, man har inte det här sammankopplingen och då blir man lite mer nedtryckt för att man har renar och kommer från en minoritet.

Nyheter: [Nyhetsutdrag]

Li Skarin: Sofia Näsström är professor i statsvetenskap vid Uppsala universitet. Sofia har tänkt och skrivit mycket om demokrati, senast i boken "Demokrati. En liten bok om en stor sak". Sofia är en internationellt verksam forskare, uppskattad föreläsare och inte minst så är hon ju en av våra experter här i poddserien Min demokratiska röst. Hur mår du?

Sofia Näsström: Bra!

Li Skarin: Vad trevligt att du här. Kan man ens ställa frågan: Vad är demokrati?

Sofia Näsström: Det är kanske den allra viktigaste frågan, därför att vi pratar mycket om demokrati i dag. Men pratar vi om samma sak och vet vi vad den egentligen är? Jag skulle säga att man ska absolut ställa frågan och demokrati handlar om att du och jag har lika mycket makt att bestämma över det samhälle som vi lever i, de regler som ska gälla och hur framtiden helt enkelt ska se ut. Så att demokrati handlar om jämlikhet i den meningen. Och när du går och röstar är det ju ett sätt att förstå den. En person, en röst. Men demokrati handlar också om frihet. Det handlar om att när vi får gå och röstar, när vi är jämlika då slipper vi leva i tyranni, till exempel vara rädda för godtyckliga arrestering, att inte kunde få säga vår sak. Så att det betyder också att vi är fria från förtryck och politisk orättvisa. Sedan är också friheten en fin sak med demokratin. Det är att den inte är statisk, utan du får också friheten att misslyckas och börja om. Det är det vi gör kan man säga när du går och röstar vart fjärde år, eller hur? Vi startar om vart fjärde år och då kan vi tänka, men gick det så bra? Det här kanske inte blev bra. Då kan vi ändra oss och förändra så att demokratin handlar om jämlikhet och frihet, de viktigaste värdena kan man säga i en demokrati, och de hör ihop på det sättet.

Li Skarin: Så allt annat än det är då odemokratiskt, om man tänker vad är odemokrati.

Sofia Näsström: Odemokratiskt är när någon annan talar för dig, en annan person bestämmer över dig och säger att den personen vet vad som ligger i ditt intresse. För att när du får rösta till exempel, då är det ingen annan som talar om vad vad du ska tycka, utan det är du som får bestämma och det är du som får göra misstag också och ångra dig. Oj, jag röstade på fossil, jag tänkte inte miljövänligt, men nu har jag ändrat mig till exempel. Så att det är att någon annan inte tar sig friheten att tala om vad du ska tycka.

Li Skarin: Men om vi tar ner det till vardagslivet då, till mitt liv i dag. Hur påverkas vår vardag av att vi lever i en demokrati? Om vi tänker i dag i de nordiska länderna.

Sofia Näsström: Ja, det betyder att du får uttrycka din åsikt utan att vara rädd, att till exempel någon kommer arresteras din familj och dig. Du får uttrycka vad du vill på sociala medier. Det finns ingen som kommer censurera vad du får säga där. Det betyder att du kan somna på kvällen och veta att nästa morgon så är det fortfarande demokrati. Du behöver inte, om vi tittar vad som händer i Belarus, eller Hong Kong, du behöver inte alltid vara på tårna. Odemokratiskt är också att du måste ständigt vara på din vakt så att säga, för maktmissbruk, och du måste kämpa för någonting som det kanske kan tas för givet i Sverige. Det vill säga rättigheter. Du kan få vila lite kan man säga i en demokrati.

Li Skarin: Du har berört lite det man slipper. Men vad behöver vi offra? När vi lever i en demokrati?

Sofia Näsström: Ja, att alltid få rätt. Eller hur? Det är ju så, i en demokrati så

måste man lyssna på flera och då får man ju offra det. En annan sak man får offra är lite tid. Vi har ju pratat väldigt mycket om kunskapsresistens och sånt, att vi kan bli lite idioter om vi inte kan saker, fakta och så. Men vi kan också bli idiotiska. Ordet idiot kommer från grekiskan och betyder att man bara tänker på sig själv. Det var en privatperson som tänkte på sin ekonomi eller bara på sig själv. Därifrån kommer ordet idioti, och det är en annan fara, så vad vi måste offra är att bara tänka på oss själva. Då blir vi lite idiotiska. Vi måste förstå lite vad som händer runt omkring oss, sätta oss in i vad som händer i världen. Hur ser det ut i Sverige? Landsbygden, i förorten, i staden? Vi får offra lite tid och engagemang, men det vinner vi mycket på också.

Li Skarin: Felicia du är 18, Loke du fyller 18. Ni kommer att kunna gå och rösta vid nästa val. Kommer ni göra det?

Felicia Prucha: Absolut. Jag kommer rösta. Jag tror att det är väldigt viktigt. För mig känns det inte bara som en rättighet, utan också skyldighet för alla som var innan en och gjorde att jag har möjlighet att gå och rösta. Så jag tycker det är viktigt.

Li Skarin: Vi vet att för hundra år sedan så kunde inte kvinnor rösta i Sverige. Bara en sådan sak. Loke kommer du rösta?

Loke Johansson: Jag kommer absolut rösta. Jag känner en skyldighet att göra det för att jag har fått växa upp med att, tycker man något då ska man säga ifrån. Och har man inte sagt ifrån, då kan man inte stå där i hörnet och gnälla och säga att det här tycker jag inte, för då har du inte ställt fram dina fötter.

Li Skarin: Tycker ni att vi tar vår demokrati i Sverige för givet? Vad säger du Felicia?

Felicia Prucha: Det tror jag verkligen att vi gör, även fast vi inte tänker på det. Vi lär oss ju om diktaturer i världen och att vi ska vara tacksamma och sånt där, men man förstår nog inte riktigt innan man är ur det. Då kommer jag också tänka på det här med Coronapandemin till exempel, hur mycket man tog för givet för ett år sedan, att krama de äldre eller att få åka tunnelbana utan munskydd. Det var ingenting man ens tänkte på att det skulle kunna tas ifrån en. Men i dag är det bara wow, tänk att få göra det. Så det tror jag verkligen att vi gör.

Li Skarin: Det är mycket vi går omkring och tänker att det här är, och det ska alltid vara på samma vis. Och så är det nog med demokratin också. Loke, vad tänker du? Tar vi demokratin för givet?

Loke Johansson: Ja, det är som ni säger, att man tror att allting ska vara på samma sätt flera år framåt. Men mitt i allt kan det bara förändras jättefort, och det kanske man måste ändå ha i åtanke. Så ja, vi tar demokratin lite för givet ändå.

Nyheter: [Nyhetsutdrag]

Li Skarin: Cecilia Arensmeier är universitetslektor vid Örebro universitet och

Cecilia forskar främst om ungdomars värderingar och kunskaper om demokrati och samhälle och har också forskat kring utbildningspolitik. Hon undervisar på lärarutbildningen för blivande samhällskunskapslärare. Välkommen Cecilia till vår poddserie Min demokratiska röst.

Cecilia Arensmeier: Tack så mycket!

Li Skarin: Är det bra med dig?

Cecilia Arensmeier: Det är bra med mig.

Li Skarin: När du tänker på demokrati, vad är det första du tänker på då?

Cecilia Arensmeier: För mig så är en stor del av min yrkeskontext där begreppet är verkligen i fokus för ett ämne som statsvetenskap. Och det är också någonting som jag har ägnat en hel del av min forskning åt i relation till unga människor, så att det ligger mitt i prick för sånt som jag ägnar mig åt var och varannan dag, även om jag kanske är mer orienterad mot mer teoretiska begreppsliga frågor än den praktiska demokratin.

Li Skarin: Tror du att vi tar demokratin för givet?

Cecilia Arensmeier: Ja, alltså på vissa sätt så kanske vi gör det. Fast samtidigt, så finns det ju alltid en viss slentrian, det blir vardag av det mesta. Det är vi vana vid tänker vi inte så mycket kring. Det där talesättet, vi saknar inte kon förrän bäset är tomt skulle man kunna applicera på en sådan här fråga också. Fast samtidigt så tänker jag att inte minst den politiska utvecklingen på flera håll, men framför allt presidentvalet i USA, har nog medfört i sig en slags ökad uppmärksamhet på demokratifrågor och inte bara där, utan det finns ju runtom i Europa en politisk utveckling som har väckt en del typer av frågor till liv lite mer.

Li Skarin: Kunskap om demokrati. Är det en förutsättning för att vi ska kunna vara demokratiskt delaktiga?

Cecilia Arensmeier: Ja, alltså att förstå hela idén om systemet och så där, hur det är uppbyggt är naturligtvis en viktig del i att kunna påverka det hela, men jag tänker att man behöver nog, om man ska vara demokratiskt delaktig så handlar det också om att ha en lite bredare samhällsförståelse för att förstå vad man tycker är bra och vad man skulle vilja förändra. Det är också en del av ett demokratiskt system att försöka påverka saker. Känner man inte att man är en del av samhället så kanske man inte blir lika intresserad av att också stödja själva systemet som samhället är uppbyggt kring.

Li Skarin: Har du funderat på vad vi slipper? Vad vi människor slipper när vi lever i en demokrati?

Felicia Prucha: Ja, vi slipper ofrihet. Det är väl den främsta saken. Vi har tillgång

till frihet, yttrandefrihet och sånt där.

Li Skarin: Vad behöver vi offra då Felicia? Har du tänkt på det?

Felicia Prucha: Ja, jag vet inte. Jag hade typ inte uttryckt det som att vi behöver offra någonting. Det låter som att det är synd om oss, men det kommer absolut konsekvenser med ett demokratiskt system, till exempel yttrandefrihetens gränser tänker jag på. Det kan förekomma kränkningar. Det kan vara svårt att dra gränser i ett samhälle. Det också kan vara människor som inte accepterar reglerna, inte accepterar en förlust, vilket kan ge större konsekvenser i längden.

Li Skarin: Måste demokratin utvecklas för att kunna överleva? Det kan handla om digitalisering eller andra sätt att nå ut? Har du någon reflektion kring det här Felicia?

Felicia Prucha: Ja, eller måste, det är klart att vissa kommer att stanna kvar ändå, men jag tror att det är en nödvändig förändring som bör göras för att uppehålla intresset. Och jag tänker att sociala medier är en bra grej, vända fokus lite, ändra språket lite. Tillgången till att läsa på om partierna lite. Ungdomsriksdag som jag var med i är ett jättebra exempel på det. Att det är verkligen ungdomar som får ta över riksdagen. Man lärde sig jättemycket.

Li Skarin: Hur tycker du det känns när du hör det här Loke?

Loke Johansson: Jag tänker på att det ska vara lockande, att man ska få det här första intrycket att locka till sig ungdomar och inte bara de äldre som har varit med om det här och vet vad som handlar om, kanske har mer erfarenhet än de som ska välja att rösta i valåret för första gången.

Li Skarin: Det här var första avsnittet i poddserien Min demokratiska röst, en serie som ges ut av Föreningen Norden med finansiering från Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. Och till varje avsnitt så följer ett diskussionsunderlag som alla som lyssnar är välkomna att använda sig av och det här underlaget kan man hitta på Föreningen Nordens hemsida. Jag heter Li Skarin.

Felicia Prucha: Jag heter Felicia Prucha.

Loke Johansson: Och jag heter Loke Johansson.